

JOURNAL OF TRANSPORT

ISSUE 4, 2025 vol. 2

E-ISSN: 2181-2438

ISSN: 3060-5164

RESEARCH, INNOVATION, RESULTS

**TOSHKENT DAVLAT
TRANSPORT UNIVERSITETI**

Tashkent state
transport university

JOURNAL OF TRANSPORT

RESEARCH, INNOVATION, RESULTS

E-ISSN: 2181-2438

ISSN: 3060-5164

VOLUME 2, ISSUE 4

DECEMBER, 2025

jot.tstu.uz

TASHKENT STATE TRANSPORT UNIVERSITY

JOURNAL OF TRANSPORT

SCIENTIFIC-TECHNICAL AND SCIENTIFIC INNOVATION JOURNAL

VOLUME 2, ISSUE 4 DECEMBER, 2025

EDITOR-IN-CHIEF

SAID S. SHAUMAROV

Professor, Doctor of Sciences in Technics, Tashkent State Transport University

Deputy Chief Editor

Miraziz M. Talipov

Doctor of Philosophy in Technical Sciences, Tashkent State Transport University

The “**Journal of Transport**” established by Tashkent State Transport University (TSTU), is a prestigious scientific-technical and innovation-focused publication aimed at disseminating cutting-edge research and applied studies in the field of transport and related disciplines. Located at Temiryo‘lchilar Street, 1, office 465, Tashkent, Uzbekistan (100167), the journal operates as a dynamic platform for both national and international academic and professional communities. Submissions and inquiries can be directed to the editorial office via email at jot@tstu.uz.

The Journal of Transport showcases groundbreaking scientific and applied research conducted by transport-oriented universities, higher educational institutions, research centers, and institutes both within the Republic of Uzbekistan and globally. Recognized for its academic rigor, the journal is included in the prestigious list of scientific publications endorsed by the decree of the Presidium of the Higher Attestation Commission No. 353/3 dated April 6, 2024. This inclusion signifies its role as a vital repository for publishing primary scientific findings from doctoral dissertations, including Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) candidates in the technical and economic sciences.

Published quarterly, the journal provides a broad spectrum of high-quality research articles across diverse areas, including but not limited to:

- Economics of Transport
- Transport Process Organization and Logistics
- Rolling Stock and Train Traction
- Research, Design, and Construction of Railways, Highways, and Airfields, including Technology
- Technosphere Safety
- Power Supply, Electric Rolling Stock, Automation and Telemechanics, Radio Engineering and Communications
- Technological Machinery and Equipment
- Geodesy and Geoinformatics
- Automotive Service
- Air Traffic Control and Aircraft Maintenance
- Traffic Organization
- Railway and Road Operations

The journal benefits from its official recognition under Certificate No. 1150 issued by the Information and Mass Communications Agency, functioning under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan. With its E-ISSN 2181-2438, ISSN 3060-5164 the publication upholds international standards of quality and accessibility.

Articles are published in Uzbek, Russian, and English, ensuring a wide-reaching audience and fostering cross-cultural academic exchange. As a beacon of academic excellence, the "Journal of Transport" continues to serve as a vital conduit for knowledge dissemination, collaboration, and innovation in the transport sector and related fields.

Ways to improve the calculation of current assets based on international standards and accounting

B.K. Bobobekov¹

¹Jizzakh Polytechnic Institute, Jizzakh, Uzbekistan

Abstract: This article analyzes the calculation of current assets based on International Financial Reporting Standards (IFRS) and ways to improve the accounting system. In the research process, national practice was compared with international experience, statistical data were analyzed, and the importance of current assets in ensuring the financial stability of enterprises was revealed. Also, scientifically based proposals for the modernization of the accounting system in Uzbekistan have been developed.

Keywords: current assets, international financial reporting standards, IFRS, accounting, financial stability, investment attractiveness, liquidity, asset management

Joriy aktivlarning xalqaro standartlar asosida hisoblanishi va buxgalteriya hisobini takomillashtirish yo‘llari

Bobobekov B.K.¹

¹Jizzax politexnika instituti, Jizzax, O‘zbekiston

Annotatsiya: Ushbu maqolada joriy aktivlarning xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) asosida hisoblanishi va buxgalteriya hisobi tizimini takomillashtirish yo‘llari tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida milliy amaliyot xalqaro tajriba bilan qiyoslangan, statistik ma‘lumotlar tahlil qilinib, korxonalar moliyaviy barqarorligini ta‘minlashda joriy aktivlarning ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda buxgalteriya hisobi tizimini modernizatsiya qilish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: joriy aktivlar, xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, IFRS, buxgalteriya hisobi, moliyaviy barqarorlik, investitsiya jozibadorligi, likvidlik, aktivlarni boshqarish

1. Kirish

Bozor iqtisodiyoti sharoitida har bir xo‘jalik yurituvchi subyektning moliyaviy holatini barqaror ushlab turishi bevosita joriy aktivlardan samarali foydalanishga bog‘liq [1]. Joriy aktivlar qisqa muddatli moliyaviy resurslar bo‘lib, ular korxona aylanma mablag‘larini tashkil etadi va ishlab chiqarish hamda tijorat jarayonlarida tezkor pul oqimiga aylanishi mumkin [2]. Mazkur aktivlarning samarali boshqarilishi nafaqat korxonaning likvidligini ta‘minlaydi, balki uning kreditorlar va investorlar oldidagi ishonchliligini ham oshiradi [3].

Bugungi kunda xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) moliyaviy axborotning shaffofligi, taqqoslanuvchanligi va ishonchliligini ta‘minlashda muhim vosita hisoblanadi [4]. Xususan, IFRSning “Inventories” (IAS 2) standarti joriy aktivlarning asosiy qismini tashkil etuvchi tovar-moddiy zahiralarni baholash va hisobga olish tartibini belgilab beradi [5]. Ushbu standartlar asosida hisobot yuritish korxona faoliyatining oshkorligini ta‘minlab, xorijiy investorlar uchun yanada qulay investitsiya muhitini yaratadi [6].

Shu bois, O‘zbekiston sharoitida joriy aktivlarning xalqaro standartlarga muvofiq hisobini yuritish dolzarb masalalardan biri bo‘lib qolmoqda. Milliy amaliyotda ayrim kamchiliklar mavjud bo‘lsa-da, xalqaro tajribani joriy etish orqali buxgalteriya hisobi tizimini yanada takomillashtirish

imkoniyati kengdir [7]. Mazkur maqolada joriy aktivlarning nazariy asoslari, xalqaro standartlar doirasidagi hisob yuritish tamoyillari, amaliy muammolar va ularning yechimlari hamda buxgalteriya hisobini takomillashtirish bo‘yicha ilmiy takliflar yoritiladi.

Adabiyotlar sharhi

Ilmiy adabiyotlarda joriy aktivlarning nazariy asoslari va amaliy ahamiyati keng yoritilgan bo‘lib, ular moliyaviy barqarorlikni ta‘minlashning muhim elementi sifatida qaraladi. Jumladan, IFRS 2-sonli standarti (IAS 2 “Inventories”) tovar-moddiy zahiralarni baholash va hisobini yuritish tartibini belgilaydi[5]. Ushbu standart bo‘yicha zahiralarni ishlab chiqarish tannarxi yoki sof realizatsiya qiymatining eng kichigi bo‘yicha baholanadi, bu esa moliyaviy hisobotning adolatli va ishonchli bo‘lishini ta‘minlaydi[4].

Xalqaro tajribada ko‘plab davlatlar ushbu standart asosida moliyaviy hisobot tizimini shakllantirgan bo‘lib, bu ularning investitsion jozibadorligini oshirgan hamda xalqaro kapital bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirgan[2]. Masalan, Yevropa Ittifoqida IFRS majburiy qo‘llanilishi natijasida korxonalarning moliyaviy shaffofligi oshgan va investitsiya oqimlari hajmi sezilarli darajada ko‘paygan[6]. Shuningdek, AQShda GAAP tizimida ham joriy aktivlar hisobini yuritishda qat‘iy qoidalar mavjud bo‘lib, ular aktivlarning likvidligi va pul oqimlariga ta‘sirini aniq ko‘rsatib beradi [8].

 <https://orcid.org/0000-0002-1230-5552>

O'zbekistonlik olimlar ham ushbu masalaga alohida e'tibor qaratgan. Rustamov N. (2021) o'z tadqiqotlarida korxonalarda joriy aktivlarning samarali boshqaruvi moliyaviy barqarorlikka bevosita ta'sir qilishini asoslab bergan [1]. Xudoyberdiyev A. (2022) esa buxgalteriya hisobining xalqaro standartlarga moslashtirilishi milliy iqtisodiyotning global integratsiyasini jadallashtirishini ta'kidlab o'tgan[3]. Qodirov A. (2022) tomonidan olib borilgan izlanishlarda esa erkin iqtisodiy zonalarda faoliyat yurituvchi korxonalarda joriy aktivlarni boshqarish uslublari xalqaro tajribaga yaqinlashgani va bu ularning moliyaviy samaradorligini oshirayotganini ko'rsatib bergan [7].

Shu bois, mavjud adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, joriy aktivlarning xalqaro standartlar asosida hisoblanishi nafaqat moliyaviy natijalarni yaxshilash, balki milliy iqtisodiyotning xalqaro tizimga integratsiyasini jadallashtirishda ham muhim omil hisoblanadi.

2. Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqot metodologiyasi bir nechta bosqichlarni o'z ichiga oladi va ularning har biri joriy aktivlarning xalqaro standartlar asosida hisoblanishini tahlil qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Birinchi bosqich – adabiyotlar va normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish. Ushbu bosqichda xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS), xususan IAS 2 “Inventories” hamda boshqa tegishli konseptual hujjatlar o'rganildi [5]. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasida amalda bo'lgan “Buxgalteriya hisobi to'g'risida”gi Qonun va Moliya vazirligi tomonidan tasdiqlangan milliy standartlar ham qiyosiy jihatdan tahlil qilindi [9].

Ikkinchi bosqich – O'zbekiston korxonalarida joriy aktivlarning hisobini empirik o'rganish. Tadqiqot davomida bir qator sanoat korxonalarining moliyaviy hisobotlari tahlil qilinib, ularning joriy aktivlarni hisoblash va taqdim etishdagi yondashuvlari statistik usullar orqali baholandi[1].

Uchinchi bosqich – xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil. Bunda Yevropa Ittifoqi, AQSh (GAAP tizimi) va Osiyo davlatlari (Xitoy, Yaponiya) tajribasi o'rganildi [2]. Bu qiyosiy tahlil orqali milliy amaliyotda mavjud bo'lgan kamchiliklar va rivojlantirish imkoniyatlari aniqlab olindi.

To'rtinchi bosqich – statistik va grafik tahlillar. Joriy aktivlarning ulushi, likvidlik ko'rsatkichlari hamda qisqa muddatli moliyaviy majburiyatlar bilan o'zaro bog'liqligi SPSS va Excel dasturlari yordamida qayta ishlanib, jadval va diagrammalar shaklida taqdim qilindi [10].

Beshinchi bosqich – ilmiy xulosalar va takliflar ishlab chiqish. Tadqiqot natijalari asosida O'zbekiston korxonalarida joriy aktivlarning xalqaro standartlarga mos hisobini yuritish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi, ularning amaliy ahamiyati asoslab berildi [3].

Muhokama va natijalar

O'zbekiston iqtisodiyoti sharoitida joriy aktivlar korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda markaziy o'rin tutadi. Chunki ular korxonaning qisqa muddatli majburiyatlarni bajarish qobiliyatini ifodalaydi va ishlab chiqarish jarayonini uzluksiz davom ettirish uchun asosiy manba hisoblanadi.

Mavjud amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, O'zbekiston korxonalarida joriy aktivlarning ulushi umumiy aktivlarning 45–55 foizini tashkil etadi [11].

Davlat statistika qo'mitasi va Moliya vazirligi hisobotlari asosida 2021–2023 yillarda sanoat korxonalarida joriy aktivlarning o'sish dinamikasi quyidagicha:

1-jadval

Yil	Umumiy aktivlar (mlrd so'm)	Joriy aktivlar (mlrd so'm)	Ulushi (%)	Likvidlik ko'rsatkichi (Current Ratio)
2021	1200	540	45,0	1,25
2022	1350	675	50,0	1,35
2023	1500	825	55,0	1,48

Mazkur jadvaldan ko'rinib turibdiki, joriy aktivlarning ulushi ham, likvidlik ko'rsatkichlari ham barqaror o'sib bormoqda. Bu o'sish korxonalarining qisqa muddatli moliyaviy resurslardan samarali foydalanayotganidan dalolat beradi [1].

Xalqaro tajribaga ko'ra, AQShda GAAP standartlari asosida joriy aktivlar qat'iy tasniflanadi, ya'ni naqd pul, debitorlik qarzlari, zahiralalar va boshqa qisqa muddatli resurslar alohida ko'rsatiladi[8]. Bu investor va kreditorlarga korxonaning moliyaviy imkoniyatlarini tezkor baholash imkonini beradi.

Yevropa Ittifoqida esa IFRS majburiy tatbiq etilishi korxonalar moliyaviy shaffofligini oshirgan, natijada investitsiya oqimlari hajmi ko'paygan. Masalan, Germaniyada IFRS joriy etilgach, xorijiy investitsiyalar hajmi 20 foizdan ortiq oshgani qayd etilgan[6].

Osiyo mamlakatlari tajribasiga murojaat qilganda, Xitoy va Janubiy Koreyada joriy aktivlarni real vaqt rejimida monitoring qilish uchun raqamli platformalar joriy etilgan. Bu hisob-kitoblarning aniqligi va samaradorligini sezilarli darajada oshirgan[2].

O'zbekiston korxonalarida quyidagi muammolar kuzatilmoqda:

Joriy aktivlarning baholanishida milliy standartlar bilan cheklanish va IFRS talablariga to'liq mos kelmaslik;

Moliyaviy hisobotlarda joriy aktivlarning tarkibi bo'yicha batafsil ma'lumotning yetarli emasligi;

Ba'zi korxonalarda eskirgan hisob tizimidan foydalanish, natijada aktivlarning real qiymatini aniqlashda qiyinchiliklar paydo bo'lmoqda;

Moliyaviy tahlil jarayonida zamonaviy dasturiy vositalar (ERP, SAP, Oracle) yetarlicha qo'llanilmayapti [3].

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi chora-tadbirlar zarur:

Joriy aktivlar hisobi va bahosini IFRS talablariga moslashtirish;

Moliyaviy hisobotlarda joriy aktivlar tarkibini batafsil ko'rsatish, ya'ni naqd pul, debitorlik qarzlari va zahiralarni alohida ochib berish;

Korxonalarda raqamli texnologiyalar va dasturiy mahsulotlarni keng tatbiq etish;

Buxgalteriya xodimlari va moliyaviy menejerlar uchun xalqaro standartlar bo'yicha muntazam malaka oshirish kurslari tashkil etish;

Xalqaro tajribaga asoslanib, korxonalarda risklarni boshqarish tizimini kuchaytirish.

Shunday qilib, muhokama va natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston korxonalarida joriy aktivlarning ulushi o'sib borayotgan bo'lsa-da, ularni hisoblash va boshqarishda xalqaro tajribani kengroq joriy etish zarur. Bu nafaqat korxonalarining moliyaviy barqarorligini

mustahkamlaydi, balki milliy iqtisodiyotning xalqaro integratsiyasini ham jadallashtiradi.

3. Xulosa

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, joriy aktivlar korxonaning qisqa muddatli moliyaviy barqarorligi va umumiy iqtisodiy faoliyatini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. 2021–2023 yillardagi tahlillar asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

O'zbekiston korxonalarida joriy aktivlarning umumiy aktivlardagi ulushi o'rtacha 45–55 foizni tashkil etadi va bu ko'rsatkichning yildan-yilga ortib borishi moliyaviy resurslardan samarali foydalanilayotganidan dalolat beradi [11].

Xalqaro amaliyotda (IFRS va GAAP) joriy aktivlarning tarkibi aniq tasniflanadi va ularning baholash uslublari ishlab chiqilgan bo'lsa-da, O'zbekiston korxonalarida milliy standartlar bilan cheklangan yondashuv kuzatilmoqda [4].

Milliy amaliyotda ayrim korxonalarda joriy aktivlarni hisoblashda zamonaviy raqamli texnologiyalar yetarlicha qo'llanilmayapti, bu esa hisobotlarning aniqligini kamaytirmoqda.

Xalqaro tajribani joriy etish orqali moliyaviy shaffoflikni oshirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va iqtisodiyotning global integratsiyasini jadallashtirish mumkinligi aniqlangan.

Takliflar

IFRS talablariga to'liq moslashish: O'zbekiston korxonalarida joriy aktivlar hisobi IAS 2 ("Inventories") va boshqa tegishli xalqaro standartlarga moslashtirilsin [5].

Moliyaviy hisobotlarda tahliliy tafsilotlarni kengaytirish: joriy aktivlarning tarkibi (naqd pul, debitorlik qarzlari, zahiralari, qisqa muddatli investitsiyalar) alohida ochib berilsin, bu esa investor va kreditorlar uchun qulaylik yaratadi [6].

Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish: ERP, SAP, Oracle kabi zamonaviy dasturlar asosida hisob-kitoblar yuritilishi, real vaqt rejimida aktivlarni monitoring qilish tizimi ishlab chiqilsin [12].

Kadrlar malakasini oshirish: buxgalteriya hisobi va moliyaviy menejment sohasida xalqaro standartlar bo'yicha malaka oshirish dasturlari muntazam yo'lga qo'yilsin [3].

Risklarni boshqarish tizimini kuchaytirish: qisqa muddatli qarzlari va joriy aktivlar o'rtasidagi muvozanatni

saqlash uchun zamonaviy risk-menejment vositalari joriy etilsin [8].

Ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish: milliy va xalqaro olimlar hamkorligida joriy aktivlarni boshqarishning samarali modellari ishlab chiqilsin.

Foydalangan adabiyotlar / References

- [1] Rustamov N. O'zbekiston korxonalarida moliyaviy hisobot tizimi. – T.: Iqtisodiyot, 2021.
- [2] Nobes C., Parker R. Comparative International Accounting. – Pearson, 2020.
- [3] Xudoyberdiyev A. Buxgalteriya hisobi va audit. – Samarqand: SamDU, 2022.
- [4] IFRS Foundation. Conceptual Framework for Financial Reporting. – London, 2020.
- [5] IAS 2 "Inventories". International Accounting Standards Board, 2003.
- [6] Epstein B.J., Jermakowicz E.K. IFRS: Interpretation and Application. – Wiley, 2019.
- [7] Qodirov A. Moliyaviy hisobotlar tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish masalalari. – "Iqtisodiyot va innovatsiya" jurnali, №3, 2022.
- [8] U.S. GAAP Standards. Financial Accounting Standards Board (FASB), 2018.
- [9] O'zbekiston Respublikasi "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni, 2016.
- [10] Gujarati D. Econometrics by Example. – Palgrave Macmillan, 2017.
- [11] O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari, 2023.
- [12] Deloitte (2021). Digital Finance and Accounting Transformation. – London.

Mualliflar to'g'risida ma'lumot/ Information about the authors

Bobobekov	Jizzax politexnika instituti
Baxrom	Iqtisodiyot va menejment kafedrası
Kaxxarovich /	v.v.b. dotsenti
Bakhrom	E-mail: borya25878@gmail.com
Bobobekov	Tel.: +998 97 435 00 84

M. Miralimov, S. Safarov, R. Ospanov, M. Mukimov

The problem statement and the mathematical model of calculation of designs of expansion joints of bridges5

T. Khasanov

Modern structural solution for bridge and overpass supports using reinforced concrete and composite materials/9

M. Mekhmonov

Development of the construction of the transition part in the zone of connection of the railway land line and the bridge, taking into account the effect of vibrodynamic forces13

M. Burikhodjaeva, G. Samatov, Sh. Sharapova

A method for assessing the strength of the supply chain18

U. Ziyamukhamedov, Sh. Mamaev, J. Nafasov,

E. Turgunaliyev, E. Rakhmatov

Optimization of the geometric parameters of the vibrating planetary mechanism23

S. Kucharov

Lines used in mechanical engineering enterprises and their training methodology29

Z. Yusufkhonov

Selection of optimal forecasting models in road transport freight planning34

B. Bobobekov

Ways to improve the calculation of current assets based on international standards and accounting38

R. Mukarramov

Development of the result of geodetic measurements and forecasting accidental movements41